

УКРАЇНСЬКА МОВА

4 клас.

Діагностичні роботи

ДОДАТОК

ДОДАТОК

Текст до с. 111.

ЗАЙЧЕНЯ, ЯКЕ НЕ ВТІКАЛО

Зайченя прищулило довгі вушка і притиснулося всім тільцем до землі. Сіра грудочка — та й годі! Гарно замаскувалося. І Віта, яка йшла лісовою стежиною, може й не побачила б звірятка, якби не блиснули його великі очі.

У дівчинки аж серце забилося від захвату.

Віта поставила на траву кошик, до половини наповнений суніцями, присіла навпочіпки і потихеньку підкралася до зайчати. Зайченя сиділо нерухомо. Тоді Віта схопила його за пухнасту спинку.

Лише заспокоївшись, вона подумала: що ж робити із зайчেনям? Побавитись ним і випустити чи взяти додому, виростити?

Дівчинка щосили загукала:

— Іро, Толю, Ігорю-у! Йдіть скоріше сюди. Я зайченятко впіймала...

— Давайте віднесемо його до лісника, — запропонував Ігор. Розпитаємо, чим

треба годувати, як доглядати. А підросте, набереться сил — ми тоді відпустимо його в ліс.

За розмовами друзі незчулися, як прийшли до подвір'я лісника.

— А ми зайченя знайшли! — загукали до нього діти.

— І що ви думаєте з ним робити? — глянув на дітей лісник.

— Як що? Вигодуємо. Тільки-от не знаємо, чим його годувати. Прийшли, щоб ви порадили.

— Розумне рішення. Тільки зараз зайчєня нічого не їстимє. Воно не голодне.

Зайчєня може кілька днів нічого не їсти. Мати-зайчиха нагодувала своє дитя, покинула і рідко до нього повертається. Але це не біда, а порятунок для зайчати. Зайче молоко дуже поживне. Такої їжі малятам надовго вистачає.

А якби зайчиха повернулася до свого дитяти, вона могла б стати причиною його загибелі. Новонароджене маля не має властивого дорослим зайцям запаху, хижакі його не відчувають. Лисиця може пробігти поблизу зайчати і не помітити його. А мати-зайчиха, якщо повернеться, наведе на слід і лисицю, і тхора. Отже, зайча сидить собі де-небудь під кущем, підростає, набирається сил. Ніхто його не бачить. Чужа зайчиха пробіжить, натрапить на маля і погодує його. А там воно і травичку почне скубти. Згодом уже і вороги не страшні. Зайці змалку добре бігають.

— Люди часто припускаються непоправної помилки. Забирають додому маленьких мешканців лісу — зайчат, оленят, малят козуль — і гадають, що роблять їм добру послугу. А насправді чинять таке ж саме зло, як і браконьєрство. У неволі звірятко звикає до кімнатних умов, до нового корму. Воно не вчиться самостійно шукати їжу, захищатися від ворогів, тварини часто гинуть-чи то від голоду, чи від хижаків, бо легко стають їхніми жертвами.

— А що нам робити із зайчєням? — стурбовано запитала Віта.

— Залиште його мені. Я віднесу зайчєнятко до лісу.

(383 слова)

(За Степаном Мацюцьким)

ЧУДЕСНІ ПТАШКИ

Петрик жив зі своїми батьками на околиці великого міста. А жили вони всі — Петрик, тато, мама і сестричка Леся — в чотириповерховому кам'яному домі. Перед будинком, де жили Петрик і Леся, ріс великий каштан. Напроти їхнього будинку стояла старенька хатиночка. У тій хатиночці жила старенька бабуся. Нікого з рідних у бабусі не було. Була в старенької бабусі кізочка Лялька та чорний песик Якваско. Біля її хатки був невеличкий город, де росли картопля, цибуля, морква, петрушка, з десяток соняшників, а серед городини цвіли голубі паничі та червоногарячі айстри. І ще росли там дві яблуні — одна антонівка, а друга — путівка... Яблуні щовесни рясно цвіли ніжним цвітом та яблук на них родило мало, бо листя об'їдала гусінь, і як і достиг не якийсь там десяток, — всі були червиві...

Чому?

Та тому, що шкідники — плодожерки та золотогузка — звивали собі на яблунях кубельця з яєчками. Навесні з цих яєчок виплоджувалася ненажерлива гусінь, що поїдала яблука. А старенька бабуся не мала сил пооббирати кубельця.

Якось Петрик приніс у хату кілька дощечок та почав ці дощечки стругати.

— І що ти майструєш? — запитав татко.

— Я, татку, хочу зробити шпаківню! Повісимо шпаківницю на каштані, прилетять навесні птахи, оселяться у нас і виведуть діточок... А як шпак, тату, співає, якби ти знав!

— Я, Петрику, знаю, як співають шпаки! Вони не лише хороше співають.

Шпаки садки наші, наші ліси й поля від шкідників бережуть, від гусені, від сарани, совки... Хочеш, я допоможу тобі шпаківню змайструвати?

Шпаківню було зроблено й повішено на каштані. А на тому каштані, у стовбурі, височенько над землею було невеличке дупло. Виявила це Леся.

Якось вона дивилася у вікно і побачила, що із каштана вискочила якась невеличка пташка.

— Петрику! — закричала Леся. — Дивись, пташка з каштана вистрибнула! Петрик почав спостерігати. Справді, через деякий час на гілочку сіла пташка, підстрибнула й пурхнула в дірочку.

— Синичка! — вигукнув Петрик.

— Це вона собі кубельце мостить. Треба стерегти, щоб часом собака її не налякав. Тепер у нас на каштані будуть і шпаки й синички!

— І таки справді, у дуплі на каштані звили собі гніздечко пара синичок.

Настала весна. Прилетіли шпаки і оселилися у Петриковій шпаківні.

Зацвіли садки...

Дуже рясно цвіли яблуні і біля бабусиної хатинки... Якось бабуся вивела свою кізоньку пастися, побачила Петрика та й каже:

— Ти не знаєш, хлопчику, де взялися пташки? Вони геть-чисто всі кубельця гусені на моїх яблуньках поклювали.

— То наші шпаки і наші синички, вони на нашім каштані живуть.

Восени на бабусиних яблунях рясно-рясно вродило яблуку — і антонівки, і путівки.

(400 слів)

(За О. Вишнею)

ДИКТАНТИ

I семестр УКРАЇНА

Широко простяглася земля нашої України. Величезні її багатства. Від краю до краю на її просторах буйно колоситься золотиста пшениця, зеленіють безмежні поля цукрових буряків. Любо вітають нас золотими шапками стрункі соняшники, висока зелень пишної кукурудзи. На степових просторах випасаються великі стада худоби. Рясні сади оточують наші міста і села. Блакитною сіткою водойм пронизана територія Батьківщини. Вода стрімкими потоками впадає у багаті на корисні копалини Чорне та Азовське море.

(69 слів)

Із журналу

II семестр ВЕЛИКДЕНЬ

Великдень — найбільше свято православних християн. Його святкують дуже урочисто.

Ще напередодні все готове — писанки розмальовано, крашанки пофарбовано, паски спечено. Опівночі із дзвіниці храму, немов із небес, линуть радісні звуки дзвонів. Великодня відправа дуже велична й тривала. З дев'ятнадцятої години у храмах починається служба. Закінчується вона вдосвіта. Тоді освячують паски.

За традицією християни у цей день ідуть до друзів та приймають гостей вдома. Малюки залюбки б'ються крашанками, щоб визначити найміцніше яйце. Подобаються їм веселі ігри з пошуком схованих в оселі яєць.

Великдень — світле веселе родинне свято.

(86 слів)

Диктант за рік
ЧОМУ НА МІСЯЦІ НЕМАЄ ЖИТТЯ?

Люди ретельно дослідили поверхню Місяця і змогли дати відповідь на це запитання.

На супутнику Землі немає атмосфери. Відсутність атмосфери робить Місяць незахищеним від будь-якого сонячного випромінювання. Тут чергуються по два тижні день і ніч. Вдень, коли супутник повернений до Сонця, поверхня занадто гаряча і перевищує сто п'ятдесят градусів тепла. Це вище за температуру кип'ячої води. Вночі температура падає до ста двадцяти п'яти градусів нижче нуля. Це вдвічі холодніше, ніж на Північному Полюсі Землі.

Уже тільки за цих умов не може існувати жодна з форм життя.

(90 слів)

З енциклопедії

